

Таїсія БОНДАРУК

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ НА РІВНІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Узагальнено теоретичні положення щодо розвитку в Україні системи місцевого фінансового контролю. Запропоновано методику оцінки ефективності фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування.

The theoretical statements about the development of the local financial control system in Ukraine are generalizes. The methods of evaluating financial control effectiveness on the level of local self government are suggested.

Фінансовий контроль на рівні місцевого самоврядування є одним із засобів реалізації права держави захищати законодавчим шляхом інтереси країни і регіонів з метою забезпечення проведення державної і регіональної політики. Діяльність суб'єктів контролю на місцевому рівні спрямована на попередження та своєчасне виявлення фактів незаконних дій у сфері місцевих фінансів.

Необхідність посилення й удосконалення фінансового контролю на місцевому рівні в системі міжбюджетних відносин пов'язана з низкою причин: має місце нецільове використання бюджетних коштів, виникають проблеми контролю за повнотою і своєчасністю податкових надходжень до бюджетів; продовжується практика надання фінансової підтримки регіонів, яка не повною мірою узгоджена з удосконаленням міжбюджетних відносин і не сприяє зміцненню власної дохідної бази місцевих бюджетів, а також сприяє нецільовому використанню коштів бюджетів.

Проблеми фінансового контролю в Україні досліджують Н. Дорош, І. Дрозд, І. Стефанюк, Н. Рубан, В. Шевчук та інші українські науковці. Проте їхні дослідження, що стали вагомим внеском у розвиток теорії і практики фінансового контролю, не охоплюють усієї проблематики місцевого фінансового контролю. Разом з тим упровадження програмно-цільових методів планування бюджетів потребує адекватних форм контролю

та методик визначення його ефективності на місцевому рівні.

Метою статті є дослідження системи місцевого фінансового контролю в Україні та розробка пропозицій щодо методики оцінки його ефективності на рівні місцевого самоврядування.

Фінансовий контроль на місцевому рівні може бути охарактеризований як сфера управління, що є системою спостереження і перевірки функціонування керованого об'єкта, з метою оцінки й обґрунтованості об'єктивності ухвалених управлінських рішень, виявлення ступеня їх реалізації, наявності відхилень і несприятливих ситуацій. Місцевий бюджетний контроль – це система заходів щодо закономірності і доцільності дій у сфері утворення, розподілу і використання грошових фондів, яка сприяє ефективному й економному використанню бюджетних коштів, допомагає розкрити порушення фінансової дисципліни.

Розглядаючи суб'єкти фінансового контролю на місцевому рівні, відзначимо, що у Бюджетному кодексі України (глава 17) [1, с. 57] виписані повноваження зі здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства Верховною Радою України, Рахунковою палатою, Міністерством фінансів України, Державним казначейством України, Державною контрольно-ревізійною службою, Радою Міністрів Автономної Рес-

публіки Крим, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади щодо контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Проте зазначені положення не визначають перелік суб'єктів господарювання, у яких ці органи можуть здійснювати бюджетний контроль.

Реалізація адміністративно-територіальної реформи зумовлює появу в Україні принципово нових контролюючих суб'єктів, якими стають органи місцевого самоврядування. В сучасних умовах і в найближчій перспективі вони відіграватимуть дедалі важливішу роль у здійсненні контрольних функцій з огляду на низку суттєвих обставин.

По-перше, органи місцевого самоврядування – це органи суспільного самоконтролю, який слід вважати передумовою функціонування контролюючої підсистеми в будь-якій сфері суспільно-господарської діяльності. Зважаючи на це, розвиток місцевого самоврядування стає особливо важливим і перспективним напрямком демократизації контролю.

По-друге, органи місцевого самоврядування є і засобом забезпечення певної протизваги органам державної влади (насамперед на регіональному рівні, де вони повинні взаємодіяти на паритетних засадах), а коли це необхідно – засобом протидії проявам бюрократизму в діяльності державних інституцій.

По-третє, органи місцевого самоврядування є суб'єктами управління майном територій, що знаходиться у комунальній власності.

Для досягнення ефективності системи контролю на місцевому рівні необхідно забезпечити нормативно-правове врегулювання: статусу контролюючих суб'єктів у сфері місцевого самоврядування; розмежування компетенції і повноважень ініціаторів та виконавців контролю; координації та субординації контрольних дій.

Контроль за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади регулюється в порядку, передбаченому постановою Кабінету Міністрів України від 9.03.1999 р.

№ 339 “Про затвердження порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади” [2]. Вона визначає контролюючі інстанції – місцеві державні адміністрації та Раду Міністрів Автономної Республіки Крим, а у випадках, передбачених законодавством, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, їхні територіальні органи.

Особливої уваги потребує контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. Згідно з Декларацією про державний суверенітет України [3], процедуру нагляду за діяльністю місцевих органів влади має встановлювати лише Конституція або статут (п. 1 ст. 7); аналогічні положення проводяться і в Європейській хартії місцевого самоврядування: “будь-який адміністративний нагляд за місцевою владою може здійснюватися тільки згідно з процедурами та у випадках, передбачених конституцією або законом” (п. 1 ст. 8) [4].

Конституція України та інші нормативно-правові акти визначають коло питань діяльності органів місцевого самоврядування, за рішенням яких здійснюється державний контроль. Так, згідно зі ст. 143 Конституції “органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади” [5, 69]. Ст. 20 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” передбачає, що державний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Прийняття Бюджетного кодексу України було істотним кроком у розвитку фінансового законодавства країни. Вчасними є пропозиції Міністерства фінансів України, розроблені відповідно до основних завдань бюджетної політики, визначених Декларацією цілей і завдань бюджету на 2008 р. (Бюджетною декларацією), яке підготувало законопроект про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо доповнення

в Кодексі розділу про удосконалення системи державного внутрішнього контролю та посилення відповідальності учасників бюджетного процесу [7]. Передбачається упорядкування норм щодо повноважень і відповідальності органів, уповноважених на здійснення контролю, за дотриманням бюджетного законодавства, визначення видів бюджетних правопорушень залежно від стадії бюджетного процесу, заходів впливу та процедур їх застосування, у разі вчинення бюджетних правопорушень учасниками бюджетного процесу. Враховуючи необхідність формування сприятливих умов для забезпечення стабільності бюджетної системи та створення привабливого інвестиційного клімату, пропонується Бюджетним кодексом України закріпити на постійній основі окремі норми, які на сьогодні щорічно регулюються законами про Державний бюджет України.

Для забезпечення дієвого контролю за формуванням дохідної і видаткової частин місцевих бюджетів постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 № 698 затверджено розроблений Головним контрольно-ревізійним управлінням Порядок проведення органами державної контрольно-ревізійної служби фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, який передбачає проведення оцінки формування і рівня виконання місцевого бюджету; встановлення причин, що негативно впливають на виконання місцевого бюджету; визначення шляхів удосконалення управління комунальними коштами, майном та іншими активами, зокрема щодо можливості збільшення доходів місцевого бюджету.

Таким чином, нормативно-правові акти з питань здійснення контролю на місцевому рівні необхідно розробляти і приймати з урахуванням майбутніх тенденцій соціально-економічного розвитку. Особливо це стосується законів, що регулюють організацію контролю з огляду на перспективу становлення в Україні місцевого самоврядування. Реальний розвиток самоврядних процесів вже в найближчому часі дасть змогу виявити вади чинних нормативно-правових актів.

Відповідно до чинних законодавчих положень, розгортання адміністративної реформи передбачатиме підвищення ролі органів місцевого самоврядування як суб'єктів контролю на кількох ієрархічних рівнях [7, 123]:

– перший рівень – надання переваги в ініціюванні контролю такому суб'єкту місцевого самоврядування, як територіальна громада, тобто жителі, об'єднані постійним проживанням в межах сіл, селищ, міст, які є самостійними адміністративними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр;

– другий рівень – зростання статусу органів самоорганізації населення, а саме представницьких органів, тобто виборних органів у складі депутатів, яким належатимуть визначальні місце і роль не лише в ініціюванні контролю на місцевому рівні з огляду на законодавчо врегульоване право представляти інтереси територіальної громади та приймати рішення від її імені, а й в його виконанні;

– третій рівень – створення виконавчих органів місцевих рад з метою виконання низки важливих функцій, у т. ч. і контролюючих.

Заслужують на увагу пропозиції стосовно персоналізації конкретних осіб, які є суб'єктами контролю, що відповідає вказаній інституціалізації контролюючих суб'єктів в системі місцевого самоврядування [7, 123]. Така персоналізація не враховує всіх суб'єктів контролю, які мають вплив на організацію діяльності органів місцевого самоврядування. Тому, пропонуємо доповнити її з урахуванням таких інституцій контролю, як:

– фінансові служби підприємств комунальної власності, які можуть бути на другому рівні серед суб'єктів контролю; працівники фінансових служб підприємств комунальної власності, які мають здійснювати функції внутрішнього контролю;

– органи державного управління – п'ятий рівень – які є суб'єктами в проведенні фінансового контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування (табл. 1).

Таблиця 1

Суб'єкти фінансового контролю органів місцевого самоврядування*

Ієрархічні рівні контролю	Інституції контролю	Контролюючі особи	Контрольні функції
I	Територіальні громади	Мешканці сіл, селищ, міст	Контроль та метаконтроль
II	Підприємства комунальної власності	Працівники фінансової служби підприємств комунальної власності	Контроль
III	Місцеві ради	Депутати місцевих рад	Контроль та метаконтроль
IV	Виконавчі органи рад	Посадові особи місцевого самоврядування	Контроль
V	Органи державного управління	Посадові особи органів державного управління (державної контрольно-ревізійної служби)	Контроль та метаконтроль

* Складено автором.

Внутрішня взаємодія суб'єктів контролю на місцевому рівні передбачає їх субординацію, яка має місце між вказаними ієрархічними рівнями і передбачає підпорядкування контрольних повноважень: представницьких органів місцевого самоврядування територіальним громадам; виконавчих органів місцевого самоврядування – як територіальним громадам, так і представницьким органам.

Наявність ієрархічних рівнів серед суб'єктів контролю (табл. 1) дозволяє вести мову про існування кількох типів контрольних відносин, що мають місце і в системі місцевого самоврядування, це – делегування контрольних повноважень і координація контрольних дій.

Іншою формою взаємодії контролюючих суб'єктів, що може мати місце у стосунках як між вказаними рівнями місцевого самоврядування, так і у відносинах місцевого самоврядування з іншими сферами, є координація контролю на місцевому рівні, тобто таке узгодження контрольних дій, завдяки якому досягається запобігання: з одного боку – неконтрольованості деяких видів діяльності у сфері місцевого самоврядування, а з іншого – виникненню дублювання контрольних функцій.

При цьому слід зазначити, що фінансовий контроль на рівні місцевого самоврядування поширюється на сферу формування дохідної частини бюджету й сферу витрат

коштів місцевого бюджету. В зв'язку з цим фінансовий контроль на рівні місцевого самоврядування поширюється на органи, відповідальні за формування дохідної частини бюджету, і на установи, що використовують бюджетні кошти, а також підприємства й організації, яким надані бюджетні кошти на безповоротній і кредитній основах.

Проведені Державною контрольно-ревізійною службою контрольні заходи засвідчили, що має місце негативна практика незаконного та нецільового використання державних ресурсів. Такі порушення фінансово-господарської дисципліни у 2007 р. виявлено у більшості перевірених об'єктів контролю. Протягом 2007 р. виявлено порушень, які призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, на загальну суму понад 2,2 млрд. гривень. Найпоширенішими порушеннями фінансово-бюджетної дисципліни залишаються: порушення вимог Бюджетного кодексу в частині нецільового використання бюджетних коштів, взяття до сплати зобов'язань понад затверджені асигнування, відволікання бюджетних коштів у довготривалу дебіторську заборгованість; зайве витрачання бюджетних коштів внаслідок оплати завищених обсягів та вартості виконаних робіт і наданих послуг; витрачання бюджетних коштів на придбання матеріальних цінностей з перевищенням граничних

нормативів, а також на утримання автотранспорту понад встановлені ліміти; незаконна передача державного та комунального майна суб'єктам недержавної форми власності; заниження вартості активів внаслідок непровадження індексацій, а також в результаті неоприбуткування придбаного майна та лишків товарно-матеріальних цінностей [8]. Основними причинами таких порушень є низька якість внутрішнього контролю.

За інформацією Головного контрольно-ревізійного управління [9], залишається значним обсяг залишків бюджетних коштів. Причинами невикористання коштів головними розпорядниками є: відсутність порядку використання бюджетних коштів по окремих програмах; непроведення відповідних тендерних процедур; завищення розрахункової потреби в бюджетних асигнуваннях, що свідчить про недостатньо ефективну систему планування бюджетних видатків, яка не передбачає оцінки ефективності реалізації бюджетних програм у попередньому бюджетному році.

Отже, основними факторами, що обумовлюють необхідність розвитку фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування в сучасних умовах управління коштами місцевих бюджетів, є наявність проблем, вирішення яких потребує розробки і застосування науково обґрунтованої регіональної політики з використанням методів фінансового контролю.

Цільове використання коштів, зниження рівня відхилень і порушень повинно бути доповнене контролем за ефективним і економним їх витрачанням, що й обумовлює зростання значення аудиту ефективності використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Ефективність контролю на рівні місцевого самоврядування слід розглядати в двох аспектах. Перший – це ефективність фінансового контролю, виконання завдань органом фінансового контролю, другий – це ефективність використання коштів місцевих бюджетів, або аудит ефективності.

Існують різні підходи з приводу методики аналізу ефективності фінансового контро-

лю. Враховуючи результати досліджень, пропонуємо наступну методику оцінки ефективності фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування. Її мета – розробка єдиних основ оцінки ефективності місцевого фінансового контролю.

Методика містить оцінку ефективності місцевого фінансового контролю за критеріями результативності, дієвості, економічності і показниками ефективності, що їх характеризують (коефіцієнт результативності контролю, коефіцієнт відхилення, коефіцієнт збитку, коефіцієнт дієвості, коефіцієнт поворотності, коефіцієнт економічності, коефіцієнт обґрунтованості витрат, коефіцієнт персонального навантаження (інтенсивності).

Запропонована методика призначена для практичного використання контрольними органами місцевого самоврядування при визначенні ефективності фінансового контролю за звітний період (рік) та для оцінки в динаміці за кілька років. Сфера застосування методики охоплює місцевий рівень бюджетної системи країни.

Оцінка ефективності фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування повинна здійснюватися на основі: по-перше, фінансового аудиту й аудиту відповідності законодавству, що охоплює контрольну й експертно-аналітичну діяльність, а саме: комплексні перевірки; тематичні перевірки; перевірки виконання бюджету за звітний період; підготовка звітних аналітичних доповідей; експертиза прогнозів розвитку економіки адміністративно-територіальної одиниці; експертиза проектів правових актів (рішень) про бюджет на черговий рік; експертиза проектів рішень виконавчої влади; по-друге, аудит ефективності, що охоплює аудит ефективності діяльності органів виконавчої влади; аудит ефективності використання коштів місцевого бюджету; аудит ефективності використання комунальної власності.

Під критеріями ефективності фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування слід розуміти узагальнену сукупність показників, що відображають різні сторони

ефективності управління коштами місцевого бюджету і діяльності органу фінансового контролю. Такими критеріями є результативність, дієвість і економічність.

Критерій результативності – це сукупність правопорушень у процесі використання коштів місцевого бюджету, комунальної власності, а також фактичний і потенційний збиток від неефективної діяльності органів виконавчої влади й отримувачів бюджетних коштів, що відображають результат фінансового контролю і аудиту ефективності.

Критерій дієвості – це результат дії на підконтрольні об'єкти на основі приписів, розпоряджень і рекомендацій органу фінансового контролю.

Критерій економічності – це співвідношення витрат на утримання органу фінансового контролю й економічного ефекту, отриманого в результаті його діяльності.

Показники ефективності діяльності є складовими елементами критеріїв ефективності. Вони можуть змінюватися залежно від об'єкта, предмету і виду контрольної й експертно-аналітичної діяльності (табл. 2).

Критерій результативності контрольно-ревізійної діяльності містить показники: обсяги перевічених коштів; обсяг коштів, використаних з порушенням чинного законодавства; обсяг нецільового використання коштів; обсяг нанесеного збитку; обсяг коштів, використаних неефективно; кількість приписів.

Результативність контрольно-ревізійної діяльності характеризують такі узагальнюючі показники: коефіцієнт результативності контролю, коефіцієнт відхилення, коефіцієнт збитку (фінансових втрат).

Критерій дієвості охоплює наступні показники: обсяг збільшення дохідної частини бюджету й обсяг економії витратної частини бюджету зарезультатами фінансового контролю; обсяг власності місцевого самоврядування й інших ресурсів, повернутих органам місцевого самоврядування; кількість виконаних рішень і приписів. Узагальнюючими показниками критерію дієвості є: коефіцієнт дієвості та коефіцієнт поворотності.

Критерій економічності характеризують наступні показники: обсяг коштів, витрачених на утримання органу місцевого фінансового контролю; обсяг коштів, отриманих за наслідками фінансового контролю. Узагальнюючими показниками є: коефіцієнт економічності, коефіцієнт обґрунтованості витрат фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування.

Аудит ефективності охоплює три стадії: контрольну, аналітичну і синтетичну (розробка пропозицій і рекомендацій), які в сукупності з показниками загальної ефективності фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування і діяльності органу фінансового контролю показують якість результативності і дієвості фінансового контролю.

Для ґрунтовної оцінки ефективності місцевого фінансового контролю необхідні відповідні джерела інформації. Ними можуть бути: акти комплексних і тематичних перевірок; акти перевірок і висновок щодо проекту бюджету на черговий рік; дані оперативного контролю; звіти про результати контрольних заходів; приписи і розпорядження за наслідками контрольних заходів; інформаційні листи; звітні аналітичні доповіді; матеріали експертизи проектів нормативних, правових актів; звітні і статистичні матеріали про діяльність підконтрольних об'єктів; відповіді підконтрольних органів про виконання приписів, розпоряджень та використання аналітичних матеріалів і пропозицій; річні звіти про діяльність органу фінансового контролю; статистичні дані про стан економіки територіального утворення; дані правоохоронних органів про порушення кримінальних справ на основі результатів фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування; дані про злочинність у фінансовій сфері; розпорядження відділів місцевих адміністрацій, органів місцевого самоврядування про зміну структури, заходів, прийнятих за результатами фінансового контролю; дані про адміністративні стягнення, накладені на порушників фінансового законодавства.

Оцінка ефективності фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування вимагає

Таблиця 2

Система показників для оцінки ефективності фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування*

Група критеріїв	Найменування критерію	Метод розрахунку	Умовні позначення
1. Критерій результативності	1.1. Коефіцієнт результативності контролю (Кр)	$Kp = (Oчз + Oнц + Oz + Oне) / Oзаг$	Oчз – обсяг коштів, використаних з порушенням чинного законодавства, Oнц – нецільове використання коштів, Oz – збиток, Oне – неефективне використання коштів, Oзаг – загальний обсяг перевірених коштів.
	1.2. Коефіцієнт відхилення (Кв)	$Kв = (Oчз + Oнв + Oнз) / Oрб$	Oнз – незаконне використання бюджетних коштів, Oрб – обсяг річного бюджету.
	1.3. Коефіцієнт збитку (фінансових втрат) (Кз)	$Kз = Oв / Oрб$	Oв – обсяг фінансових втрат
2. Критерій дієвості	2.1.1. Коефіцієнт дієвості (Кд)	$Kд = Kуп / Kзк$	Kуп – кількість виконаних ухвал і приписів, Kзк – загальна кількість ухвал і приписів
	2.2. Коефіцієнт повертності (Кп)	$Kп = Oпов / Oп$	Oпов – обсяг коштів, отриманих від виконання результатів фінансового контролю (повернутих до бюджету коштів), Oп – обсяг коштів, пред'явлених до повернення згідно з ухвалами і приписами.
3. Критерій економічності	3.1. Коефіцієнт економічності (Кек)	$Kек = Oпов / Oуфк$	Oуфк – обсяг коштів, витрачених на утримання органу фінансового контролю.
	3.2. Коефіцієнт обґрунтованості витрат фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування (Коб)	$Kоб = (Oчз + Oнц + Oне) / Oфк$	Oфк – обсяг фінансування фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування

* Складено автором.

врахування чинника динамічності, тобто оцінки в часовій динаміці за інших рівних умов. Необхідно проводити оцінку ефективності за один рік – звітний, і п'ять років – період повноважень органів місцевого самоврядування. Результати оцінки ефективності місцевого фінансового контролю використовують при підготовці щорічних звітів органів місцевого самоврядування, для інформування громадськості про діяльність органу місцевого фінансового контролю; для розробки заходів щодо підвищення ефективності місцевого фінансового контролю і діяльності органу фінансового контролю.

Фінансовий контроль на рівні місцевого самоврядування повинен стати чинником

прискорення зростання економіки за рахунок підвищення його ефективності, попередження і скорочення правопорушень бюджетного законодавства.

Підсумовуючи вищезазначене приходимо до таких висновків і узагальнень.

1. При проведенні фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування повинні бути проведені: оцінка обґрунтованості і достовірності показників бюджетної системи; оцінка результативності витрачання коштів; оцінка можливості зниження рівня нерациональних бюджетних витрат; оцінка доцільності фінансових витрат; оцінка законності і цільового характеру фінансування; контроль повноти

і своєчасності бюджетних витрат; оцінка обґрунтованості нормативів витрачання коштів.

2. Ефективність контролю слід розглядати як результативність виконання завдань органом фінансового контролю. Методика оцінки ефективності фінансового контролю на основі критеріїв ефективності при виконанні бюджету дозволить визначити ефективність фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування, підвищити якість управлінських рішень і результативність використання бюджетних коштів в перспективі. Основними критеріями ефективності фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування визначені: результативність, дієвість, економічність, кожен з яких характеризує група показників.

Таким чином використання методики оцінки ефективності і пропозицій щодо вдосконалення фінансового контролю на місцевому рівні в єдиній системі органів державного фінансового контролю створить основу для досягнення мети фінансового контролю – ефективного використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування і сприяння успішній реалізації державної фінансової політики.

Література

1. Бюджетний кодекс України: [Станом на 10 січня 2007 р.]. – К.: Велес, 2007. – 64 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України № 339 від 9.03.99 р. "Про затвердження порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади" // Офіційний вісник України. – 1999. – № 10 – С. 28.
3. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – С. 429.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
5. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 червня 1996 р. – Агентство "Книга пам'яті України", 1996. – 80 с.

6. Проект Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких законодавчих актів України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

7. Шевчук В. О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (проблеми теорії та практики): Монографія. – К.: Київ. держ. торг. – екон. ун-т, 1998. – 371 с.

8. Аналітичні звіти Головного контрольно-ревізійного управління України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://195.78.68.73/kru/control/uk/publish/article?art_id=32553&cat_id=32551

9. Проблеми бюджетної сфери, виявлені органами ДКРС та шляхи їх подолання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dkrs.gov.ua/kru/control/uk/publish/article?art_id=37128&cat_id=37090

10. Дорош Н. І. Аудит: методологія і організація. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. – 402 с.

11. Дрозд І. К. Запровадження аудиту ефективності бюджетних коштів під час здійснення державного контролю // Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. – 2003. – Ч.2, Том 1. – С. 28 – 33.

12. Стефанюк І. Б. Проблеми організації і шляхи вдосконалення державного фінансового контролю в Україні // Фінансовий контроль. – 2002. – №2. – С. 28–32.

13. Рубан Н. І. Аудит ефективності бюджетних коштів // Фінанси України. – 2004. – №1. – С. 138.

14. Жуков В. А., Столяров Н. С. Методические рекомендации эффективности деятельности органа государственного финансового контроля. Ассоциация контрольно-счетных органов Российской Федерации: Дела и люди / Сост.: Н. С. Столяров, А. В. Коровников, И. Д. Никулин, Е. Н. Синева, Д.И. Саморуков. – М.: ИД "Финансовый контроль", 2004. – С. 256–259.

15. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: "Финансы и статистика", 2002. – 122 с.